

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni . . . 6 "
—
Pentru România şi
străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON Nr. 226.

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRATIJA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la adminis-
traţie. Preţul după tari-
şi învolak.

Manuscrisele nu se în-
napoiesc.

Incidentul dela Academia română.*

— Articol din afară. —

Mangra la Bucureşti! La şedinţa
Academiei române!

De nu aveam o încredere de-
plină în informaţiile octogenarului
nostru jurnal „Gazeta Transilvaniei“
— care ne-a făcut cunoscută senza-
ţia zilei de Vineri, — nu credeam
şirea aceasta odată cu capul.

Ce-a căutat omul acesta la
Academia română? Cum a îndrăznit
să se arate în acest loc sfinţit prin
tradiţia lui românească? Este o caz
de demenţă senilă? Sau o provo-
care fără samân? — cum par a
crede membrii Academiei.

A trebuit să treacă câtăva
vreme la mijloc, pentru ca să ajun-
gem la acel grad de calm, — fără
de care nu se poate judeca pasul
dece, atât de cu greu calificabil
al nenorocitului dela Oradea-mare.

Am căutat deci să explicăm fapta
din însuşul sufletului omului. Şi acest
suflet — l-a caracterizat atât de ni-
merit d-l Dr. Valeriu Branice, acum
sunt câteva luni — a fost totdeauna
şi a rămas un suflet de **speculant**.

Omul acesta a speculat în toată
vieţsa lui publică tot ce alţii consi-
deră de sfânt; a speculat cu senti-
mentele şi convingeri pe cari nu le-a
avut, a speculat totdeauna cu gân-
dul să profite ceva personal din
afişarea sentimentelor şi convingerilor,
la moment **rentabile** pentru el,
dar cu desăvârşire **străine** sufletului
său. A speculat — pe vremuri — che-
stia naţională afişând cea mai desă-
vârşită intransigenţă, — pentru ca
să treacă brusc în extremul contrar
şi să devină cel mai odios mameluc
gubernamental, — dar rămânând
neschimbabil **aceiaş speculant** al ace-
leiaş chestii naţionale: care pentru
el constituie cea mai profitabilă
marfă!

Pentru noi este azi clar, că
monahul politic dela Oradea-mare
a călătorit de astă dată la Bucureşti
„în aceeaş marfă“, ca să grăim
în jargonul de vighet al lui Mangra.

* Atragem deosebita atenţiune a ceti-
torilor noştri asupra acestui articol, scris de
unul din cei mai de seamă bărbaţi, ce avem.
Not. Red.

O mică „**afacere**“, care a ieşit
de astădată pe dos, — iaţă înţele-
sul voiajului recent al lui Mangra!
O speculă, la care marele spec-
culant s'a cam păcălit . . .

Să ne explicăm! . . .
Au cam sărit desubt Magnifi-
centul Preacuvios în vremea din
urmă rând pe rând toate perinile
şi omul a început să-şi piardă rostul
la stăpănu-său Tisza.

În sfârşit Tisza şi guvernul nu
s'au fost îndrăgostit nici în barba
nici în camilafca acestui popă valah,
— ci l-au „**lansat**“ de dragul
rostului ce-l avusese pe vremuri, ce
credeau că mai are şi ce ar mai
putea avea popa la Valahii cei în-
căpăinaţi.

Ei bine, stăpânii săi au ince-
put — pare-ni se — a se trezi la
cap. Mangra — au trebuit şi ei să
bage de seamă — nu e nici răma,
cu care să prinzi pe Români, nici
chiagul, cu care să faci brânza ro-
mâno-maghiară! Şi asta în vremea
când speculantul nu mai face nici
un secret din planurile sale subţiri,
de-a ajunge peste voia congresului
nostru naţional-bisericesc episcop in-
dependent în noul tron episcopesc
al Orăzii, pe care cu dela sine pu-
tere vrea să-şi înalţe în locul prea
modestului scaunel de vicar, care
nu-l mai mulţumeşte pe speculantul
îmbătrănit!

Sus sprijinul şi nădejdea au
slăbit în vremea din urmă, — jos
— chipu la neamul din care a ie-
şit — a ajuns rău de tot! Şi a-
tunci i-a venit ideea!

Speculantul a socotit să facă o
lovitură la mir! Va merge la şe-
dinţele Academiei române! Uite cum
a speculat vulpoiul! Nu se poate,
şi-a zis el, ca acest corp „**matur**“
care e Academia, să se lase răpit
faţă cu el de sentimente atât de
„**juvenile**“, cum sunt iubirea de
neam şi dispreţul faţă cu trădătorii
lui!

Nu se poate, ca să nu se gă-
sească măcar doi-trei dintre cei mai
bătrâni, mai calmi şi mai aşezaţi a-
cademicieni, cari să nu se lase răpiţi
de acele sentimente „**studenteşti**“ şi
să nu calce consideraţiile de **etichetă**,
de bun ton faţă cu **un oaspe** de
dincolo, care se prezintă în acelaş
timp în haina venerabilă de preot şi
cu crucea de arhimandrit pe piept!

Numai doi sau trei academi-
ciani să se găsească, cari să nu fugă
de el, cari să stea pe scaune lângă
el, cari să-l resalute, când el îi va
salută, cari să se sfiească a-i refuza
mână, când el le-o va întinde, —
şi speculantul are câştig de cauză.
El se întoarce din Ţară triumfător.
Contele Tisza îl bate pe umeri pen-
tru acest succes, care însămnă o
rehabilitare a trădătorului şi o desa-
vuare a partidului naţional român
dela noi; Românii ungureni vor
incepe să se îndoiască de propriile
lor sentimente, vor începe să creadă
că i-au făcut nedreptate călugărului
rătăcit şi — dacă nu mai mult —
măcar atât: că nu-i vor mai pune
piecredi în calea visurilor sale de
mărire!

Ecce Mangra, speculantul! . . .
Iată singurul înţeles şi rost al
incidentului de Vineri dela Academia
română.

Că speculă speculantului a ie-
şit pe dos — este altă chestie!
Vorba e că Mangra nu s'a desmintit
nici de astădată; a rămas ce-a fost
toată vieţsa lui — vorba d-lui Dr.
Branice: **un speculant**. Un **prost**
speculant, — adaugem noi.

Şi acum de încheiere încă o
vorbă.

Academia are statutele sale, după
cari locurile de membri ordinari a-
jung **în vacanţă prin moarte**.
Noi socotim, că statutele academiei
nu au nici o nevoie de modificare,
pentruca Academia să fie cruţată în
viitor de incidente, ca incidentul de
Vineri, din simplul motiv, că statu-
tele nu fac nici o distincţie între
moarte trupească şi **moarte**
morală!

Mai poate deci să încapă vorbă,
că scaunul lui Mangra la Academia
a ajuns **dela sine în vacanţă** şi
va **trebui împlinit încă în sesiunea**
prezentă! . . .

Cercetare contra d-lui O. Goga.
„**Budapesti Tudositó**“ anunţă că
judele de instrucţie dela tribunalul
din Cluj a pornit cercetare
contra d-lui Octavian Goga, pentru
răspândirea dramei sale „Dom-
nul Notar“, acuzat fiind pentru
crimă de agitaţie conform para-
grafului 172 şi crimă de afăţare

la revoltă conform §-lui 173 din
codul penal.

Tot semne de „**împăcare**“!

Dela Societatea noastră teatrală.

Comitetul „**Societăţii pentru**
fond de teatru român“ a ţinut în
3/16 Mai a. c. o **şedinţă plenară**,
în care s'a discutat temeinic noul
plan de acţiune şi — în special —
chestiunea atât de mult discutată şi
de marele public românesc, a înfiin-
ţării unei trupe teatrale ambulante
permanente. Comitetul a decis, pe
baza raportului prezentat de d-nul
Dr. **Tib. Brediceanu** şi a expune-
rilor făcute de d-l president, Dr.
Alex. Vaida-Voevod, să propună
proximei adunări generale a So-
cietăţii un nou plan de acţiune,
în urma dispoziţiilor cărui să fie
îndemnitizat comitetul să înfiin-
ţeze sau să subvenţioneze o
trupă teatrală ambulantă, îndată
ce se vor găsi garanţiile necesare,
morale, artistice şi materiale, în
ce priveşte deplina reuşită a acestei
întreprinderi.

În acest proiect de plan de ac-
ţiune se va propune adunării gene-
rale sistemizarea **unui singur ofi-**
cial permanent al Societăţii şi a-
jutorarea cu burse suficiente, în de-
sebi a tinerilor români de ambe
sexe, cari se vor dedica **artei dra-**
matiche. Va mai propune adunării
generale luarea tuturor măsurilor
pentru o economisire raţională şi
potrivită consideraţiunilor juste de
propagandă, cu scopul de a da
viaţă cât se poate de curând, con-
form dorinţei generale, unei trupe
teatrală ambulante, permanente. Ca-
sariatul a fost îndrumat să întreprin-
dă toţi paşii necesari pentru în-
cassarea taxelor restante dela mem-
brii. Comitetul contează la devota-
mentul membrilor faţă de scopurile
nobile urmărite de societate.

Cu pregătirea noului plan de
acţiune a fost încredinţat d-nul Dr.
Tiberiu Brediceanu.

Comisiunea încredinţată cu cen-
surarea operelor înaintate spre con-
curs, neterminându şi încă lucrările,
decernarea premiilor s'a amânat.

Contele surăzător. Ni se
scrie: Cu titlul de mai sus caracteri-
sează ziarul „**Politisches Volksblatt**“
pe contele greşellor diplomatice, pe
ilusionistul Berchtold, aplicându-i un
articol strănec, învinuindu-l şi făcându-l
responsabil pentru toate blamagiile şi
urmările dezastruoase ale funestei sale
politici, cari au dus aceasta ţeară din
eşec în eşec, din greşeală în greşeală.

E de tot plastică comparaţia ce o
face foala numită, asemănând pe con-
tele Berchtold cu un acrobat, care pă-
şeşte balansându-se peste o sarmă în-
tinsă, sub care să deschid mii de pră-
pastii infernale amoroase, cu primej-
diurile unei morţi sigure şi grozave,
surizând mereu privitorilor cu surăsul
sen stereotip, aruncând ochiade dulci
cari în realitate însă adăpostesc florii
pericolelor.

Acum când norii grei şi amenin-
ţători acoper cerul politic, toate statele
bătrânei Europe iau precauţiunile înţe-
lepte, ca înainte de furtună, aceasta
nenorocită ţară a noastră e ca o in-
sulă părăsită şi bătută de toate valurile
şi furtunile deslănţuite, ameninţate şi
de furtuni lăuntrice pornite din nemul-
ţămiri şi nedreptăţi.

Acum când foile mondiale ale ma-
reli imperii german vorbesc făcînd
greşeliile diplomaţiei Austro-Ungare,
ba chiar de lichidarea împărăţiei şi de în-
cordarea relaţiunilor, când demonstraţiile
italiene sunt la ordinea zilei, când mo-
narhia pierde poziţie de poziţie, când
ţinuta **duşmănoasă** a Serbiei e aşa de
vădită, **Bulgarii** sunt nemulţumiţi, Ro-
mânia nu oteră decât puţine speranţe,
contele Berchtold, în loc să aducă
printro politică dreaptă mulţumire
în interesul ţării, visează la colonizări
în alte state, vede toată situaţia în
colori trandafirii, îşi declamă sură-
zând expozeul înfrumuşat de flori şi
de mirese artificiale, şi e pe deplin în-
cântat de rezultatele sistemului său
diplomatic, de activitatea sa, de roa-
dele străduinţelor şi intervenţiunilor
sale. E interesant acest surăz caracteri-
stic. E bulinul care învâleşte amarul
haposul. E valul misterios care acopere
haosul unei unei prăpăstii amoroase,
Da, contele suride, căci în ţeara sa
toate sunt în perfectă ordine, trăim în
pace toate naţionalităţile ţării, ne bu-
cărăm de toate drepturile şi libertăţile
posibile, comerţul, industria sunt la
la apogeul înfloririi, laptele curge
gărlă, ţara e bogată ca niciodată.

Un vas myrrhin.

Amicului meu Gh. D.

Pe Styx!... **Platonice trident**
Nu răscoleşte, aşu furtuna,
Ca amintirea unui vas
Ce vai ştirbit pe totdeauna.

Şi timp îndelungat, amice,
Seninul trai prietenesc,
A fost un vas myrrhin, pe care
Mi-întindeai ca să-l golesc.

Dar zi cu zi o perlă cade,
Se şterge 'n uz o încrustare:
Frumosul vas myrrhin rămâne
În mâni o tristă arătare.

Din fundul inimii, de unde
Se sue patina spre soare,
Un tremur zysdue urcând
Făptura ta şovăitoare.

Şi de pe lespeşile albe,
De pe penthelicele dale —
Culegi în cioburile arse
Cadavrul prieteniei tale.

Bucureşti, Mai 1914.

Ion Al-George.

Conferinţa d-lui A. D. Xenopol la societatea literară

„Le Foyer“

Paris. Mai 1914

D-l A. D. Xenopol marele istoric
şi ilustrul colaborator al „Gazetei Tran-
silvaniei“, a fost ales după cum se
ştie, membru al Academiei de ştiinţe
morale şi politice — o secţiune a Aca-
demiei franceze — distincţiune ce
foarte rar se acordă străinilor. —

D-l A. D. Xenopol este unul din
erudiţii noştri, despre a cărui activi-
tate pe terenul istoric şi social se va
vorbi peste veacuri. Dsa este cel din-
tăi care a scris o voluminoasă istorie
a Românilor şi oricât ar valora desco-
peririle istorice posteroare, această
operă va rămânea ca un monument
neperitor. Dsa este cel dintăi care
a respins cu date istorice neîndoie-
nice, teoriile unor istorici prin cari se
încerca a se dovedi cu arme din arse-
nalul istoriei, necontuitatea stăpâ-
nirii daco-romane, în văile Carpaţilor
şi ale Transilvaniei, după părăsirea
Daciei de către împăratul roman Au-
relian în faţa puhoiului barbarilor.

În afară de activitatea naţională
pe terenul istoric, d-l A. D. Xenopol
se bucură de o reputaţie internaţio-
nală, graţie lucrărilor sale istorice şi
de filozofie a istoriei, publicate în limbi

străine. Cunoscuta sa lucrare asupra
teoriei istoriei a fost tradusă în mai
multe limbi europene.

Primirea solemnă a d-lui Xenopol
la Acedemia de ştiinţe morale şi
politice a avut loc săptămăna trecută.

Erî, Marţi 12 Mai st. nou d-l
Xenopol a ţinut în faţa unui public
numeros la societatea artistică şi lita-
rară „**Le Foyer**“ (cămănu) o conferinţă
despre **influenţa intelectuală a Franţei**
în România.

Influenţa franceză — spune d-l Xe-
nopol — se exersează numai asupra ro-
mânilor din regat şi numai în ultimul
timp în proporţii prea puţin apreciabile,
prin Ardeal Limba franceză începe a
se auzi pentru prima oară în ţările
române, odată cu domnitorii fanarioţi,
cari slujise ca dragomani la Sublima
Poartă. Aceşti domnitori fanarioţi încep
a-şi aduce la curte profesori francezi
pentru cultura copiilor lor, şi aceştia
rămân în ţară şi deschid şcoli. Mulţi
din reprezentanţii vechei nobilimi fran-
ceze, cari odată cu triumful revoluţiei
care le desfiinţa privilegiile, emigrează
prin toate ţările Europei, ajung pro-
fesorii la acele şcoli. Unii dintre
primii francezi statorniciţi în Va-
lachia şi Moldova la sfârşitul vea-
cului al XVIII şi începutul veacului
al XIX împărtaşeau ideile pe care
revoluţia le proclamase. Aceştia încep
a vorbi despre libertatea şi egalitatea
care triumfase în patria lor depărtată.

Deşi ei vorbeau în două ţări în care
boerii se bucurau de mari privilegii şi
deşi se adresau unui tineret foarte
puţin numeros, — format din fil acela
cari se bucurau de privilegiul — totuşi
ideile pentru al căror triumf în capi-
tala Franţei între 1789—1794 au căzut
sute de baricade sângerânde, încep a
avea oarecare răsunet la Iaşi şi la
Bucureşti.

Se înţelege că aceste idei nu
puteau avea nici un răsunet asupra
masselor populare, cufundate în cea
mai completă ignoranţă. Micii boeri
fură aceia cari acceptară noulle idei,
îneş numai în interesul lor şi ignorând
cu totul poporul. Aceşti mici boeri al-
cătuiesc în Moldova la 1804 un mani-
fest prin care reclamau o deplină ega-
litate şi libertate faţă de marii boeri.
Această manifestare oarecum revolu-
ţionară pentru acea vreme a provocat
intervenţia Turciei şi domnitorul a
fost silit să facă scuze la Sublima
Poartă. În 1821 micii boeri din Iaşi
alcătuiesc un proiect de constituţie.
Acum noulle idei apar sub o formă
concretă. În afară de egalitatea între
boerii mari şi cei mici, prin aceste
proiect de constituţie se prevedea ca
şeful statului, domnitorul să fie su-
pus legii, iar nevoile obşteşti să
fie orânduite de o reprezentanţă na-
ţională. Cu toate aceste manifestaţiuni
cari cătăneau situaţia privilegiată a
marilor boeri, aceştia încep a-şi tri-
mite copil în Franţa pentru studiu.

Din primii ani ai secolului XIX
încep să se semnaleze români în şco-
lile şi facultăţile din Paris. În 1834
grupul studenţilor români este destul
de numeros şi Nicolae Kretulescu fon-
dează prima societate românească din
Paris, al cărei scop era de a nu uita de
ţară. Tinerii români cari au fost în
capitala Franţei între 1830—1848, au
asistat la toată lupta, adesea tragică
şi sângeroasă, între poporul ce reclama
drepturile ce le căştigase în 1789 şi
forţele reacţionare ale restaurării mo-
narhiste cari voiau reînfiinţarea com-
pletă a vechiului regim.

În acest timp Românii au văzut
cu cât elan şi entuziasm poporul se
lupta pe baricade pentru triumful de-
mocratiei. În 1848 când izbucneşte la
Paris revoluţia din Februarie contra
tiraniei lui Louis Philippe, fraţii Bră-
tăeni şi ceilalţi români luptă pe baricade,
iar după triumf, când republica este
proclamată, o delegaţie de români se
duc la Primărie pentru a felicita gu-
vernul provizoriu. Bucheze, unul din
şefii guvernului provizoriu le spuse:
„**duceţi-vă în ţara voastră pentru a**
înfrânge şi aci-o tirania şi a realiza
reforme pe cari le vedeţi aci înfăp-
tuite“. (Cuvinte mari nerealizate până
în ziua de azi). Românii plecară în
ţară, dar se ştie cât de efemer a fost
succesul revoluţiei române din 1848
şi cum avea falangă de români entu-
ziaşti şi hotărâţi au trebuit să reia
ca'lea exiliului. La Paris au putut căş-

Da conte, e o ordine exemplară în țara noastră, urmează-ți surusul macabru, surusul tău fericit câtă vreme noi plângem, căci ușor ni s-a pot schimba rolurile.

Eliminare dela universitate. Dela universitatea din Cluj au fost eliminați doi tineri universitari români, dlul L. Isaica și Mihail Mitrău, stud. în medicină, pentru depeșă de felicitare trimisă meetingului „Ligei culturale” ce s'a ținut în 29 Martie c. Pentru acest „păcat” cei doi tineri au fost trași în cercetare disciplinară și sentența aspră și necruțătoare a stabilit-o ministrul de culte și instrucție. Ea le-a fost comunicată de curând și acum cei doi tineri au desigur să treacă prin mizerii, până-ce își vor putea continua studiile la o altă universitate. Așa este la noi. Guvernul oligarhic crede, că pe o astfel de cale să câștigă și să înmulțesc — prietini!

Comitatul Caraș-Severinului și-l-a ținut săptămâna trecută adunarea generală de primăvară. La raportul vicecomitetului a luat cuvântul membrul Dr. V. Branice cerând sanarea diferitelor doleanțe ale Românilor pe terenul școlar în legătură cu recentele ordonanțe ale ministrului de culte. Sub impresia acestui discurs convinsător vicecomitele lăscuzat a promis că va satisface cererile formulate de oratorul Românilor și va apăra pretutindeni interesele poporului și ale culturii — unde este cu putință.

Austro-Ungaria și România. În ziarul „Zeit” profesorul român Antonescu își continuă seria de articole sub marca „Austro-Ungaria și România”. În articolul publicat în nrul recent al ziarului „Die Zeit” dl Antonescu scrie între altele:

„Noi am avut încredere în Austro-Ungaria, am sperat că va da naționalităților autonomia și egala îndreptățire. Acuma noi suntem grav jignți prin tratamentul nedemn al românilor. Ziariștii români din Ungaria au fost condamnați la 117 ani închisoare. Trei milioane și jumătate de români au numai patru licee, aceasta este înjositor. Deci nu este mirare, dacă Liga Culturală face o nouă propagandă. Viena și-a pierdut timpul cu altceva, căci altfel ar fi trebuit să impiedice experimental nefolositor, periculos și naiv cu statul național maghiar. Ungaria păcătuiește astăzi față de naționalități, întocmai după cum a făcut Turcia. Noi dorim

tiga pentru cauza română cele mai luminate spirite. Edgar Quinet încă dela 1846 începe, de pe înalta tribună dela Collège de France „a vorbi despre istoria românilor și originea noastră latină, ignorată cu desăvârșire în aceea vreme. Grație Franței s'a putut înfăptui unirea principatelor. Dela crearea României moderne și până în timpul nostru influența franceză s'a exercitat în toate ramurile activității românești.

Civilizația franceză s'a putut adapta în România din cauză că era o civilizație latină care se planta într'un popor de aceeași origine.

Deși suntem aproape de ruși și germani, n'am putut adapta civilizația lor, din cauză că nu eram de aceeași rasă. Români din Transilvania și Bucovina cari au suferit mult timp influența germană, își creșeau o limbă literară plină de barbarisme sintactice și etimologice.

Prin influența culturii române din regat, creiată prin influența civilizației franceze, limba literară este aceeași pretutindeni, românii de peste hotarele regatului, fiind uniți cu frații lor prin aceeași unitate culturală.

Di Xenopol termină conferința sa arătând că după cum România prin intervenția sa militară din vara trecută nu a făcut numai pace în Balcani, ci a și evitat războiul european, tot astfel în secolele XIV și XV, poporul român prin vitejia și jertfa sa a fost sentinela apusului contra urgiei musulmane.

Di Emile Boutroux, membru al Academiei franceze, care a prezidat ședința societății literare „Le Foyer”, aduce mari elogii dlui Xenopol, prezentându-l publicului francez ca pe un savant cu renume mondial, spunând că prezența sa la Paris, acum când se vorbește atât de mult de „apropierea franco-română” poate fi privită ca un eveniment istoric.

continuarea amicitiei cu Austria, dar numai atunci, dacă va fi respectată dezvoltarea culturii poporului nostru din monarhie.”

Chestiunea română în cameră.

Discursul și interpelația d-nului Dr. St. C. Pop, în chestia episcopiei de Hajdudorog.

În nrul de Duminecă am publicat cele 9 puncte ale interpelației d-lui deputat Dr. St. C. Pop, adresate guvernului asupra stărilor din noua episcopie de Hajdudorog. Interpelația a fost însoțită de un discurs motivat și plin de adevăruri, al d-lui St. C. Pop, pe care îl dăm în întregime după „Românul” de la Arad. D-l Pop scoate la iveală abuzurile ce s'au făcut în noua episcopie în interesul maghiarizării și cere deslășiri de la ministrul de culte.

Iată expunerile interesante ale d-lui Dr. St. C. Pop:

În zilele acestea s'a încheiat deocamdată procesul criminal intentat înaintea tribunalului reg. din Sătmăr în contra preotului și credincioșilor din Motrin pentru răzvrătire în contra autorităților și a unor persoane private. Mulți vor fi de convingerea, că e vorba de-o afacere fără importanță, peste care se poate trece la ordinea zilei, care se va rezolvi prin acte la diferitele foruri și apoi opinia publică va trece asupra ei la ordinea zilei. Cine privește însă în adâncul lucrurilor, cine se preocupă serios de simptomele ieșite la iveală în diferitele manifestațiuni ale vieții de stat, acela va scruta cauza, cari au produs această afacere și numai atunci își va forma o părere în cauză, după ce a constatat starea de fapt, după ce și-a căștigat iconă clară despre faptele.

On. Cameră! Știți D-v. prea bine, că înființarea episcopiei de Hajdudorog mai adânc a vătămat sfera, cercul de interese a metropoliei greco-catolice românești, pe noi greco-catolicii ne-a atins mai vârtos, s'a atins de cercul nostru de interese, care de mai înainte a fost stabilit pentru vece prin bulla papală „Ecclesia Christi”. Indatăce s'a publicat bulla „Christifideles graeci” și s'au apucat de organizare, n'au procedat cu cea circumscripțiune și prevedere, care a pretins'o mai ales chemarea rezervată în viitor unei dieceze, ci încă dela început s'au luat dispozițiuni vătătoare atât pentru Mitropolit, cât și pentru preoție.

On. Cameră! Bulla papală astfel statorosește scopul, pentru care s'a înființat această dieceză (citește): «Non est profecto dubitandum hanc erectionem quam maxima confere, quo christiana religio, pax et unio inter ipsos graeci ritus fideles varlis sermonibus loquentes foveantur», — ca adică să se fortifice religia, pacea și unirea între greco-catolici, cari vorbesc limbi diferite. (Cum mi-am luat voie să amintesc tot azi cu alt prilej, primalele Ungariei a fost necesitat să declare într'o ședință a casei magnaților că într'adevăr la organizare autoritățile bisericesti n'au procedat cu circumspecțiunea și prevederea trebuitoare.

Ca să fim mai ușor înțeles și ca să se evidențieze mai clar gravimilele, cari le expun, vouă să amintesc pe scurt care a fost starea faptică în acelea comune, cari au aparținut mitropoliei de Alba-Iulia și Făgăras. Limba liturgică pe toată linia a fost cea românească, dar acolo, unde au fost Unguri și unde s'a cerut, serviciul extralitururgic s'a oficiat și în limba ungurească. Corespondența s'a făcut în limba românească, dar s'a făcut și ungurește și niciodată autorităților bisericesti nu le-a venit în minte să excepționeze faptul, când au scris ungurește. Dar indatăce s'a creiat această dieceză și s'au început lucrările de organizare, cum am spus, fără tact, ba chiar fără pricepere, s'au ivit cele mai mari gravamine. Comunele acestea sunt organizate astfel, că mai multe comune sunt supuse unui protopopiat, mai multe protopopiate unui arhidiacon și toate acestea sunt supuse vicarului episcopesc.

Cel dintâu fapt al vicarului episcopesc a fost că la organizare a preterat cu desăvârșire pe acei preoți români, cari prin muncă cinstită și îndelungată au câștigat vre-o înaintare ierarhică ca protopopi, arhidiaconi sau arhidiaconi și au ales oameni absolut străini.

Lanțul dispozițiilor gravaminale se începe cu ordinațiunile de adânc gravitate, cari dezavaliuiază pe față veritatea tuturor declarațiilor oficiale a guvernului și a bullei papale, că adică această episcopie numai pentru aceea s'ar fi creiat, ca maghiarimea să fie câștigată maghiarimei și ca convingerea religioasă și simțul Ungurilor să fie n'atins prin ceea, că ar fi siliti să se închine în limbă străină. Aceasta se desavaliuiază prin următoarele:

Precum mi-am luat voie a aminti, bulla papală, dar mai ales dispozițiile nuntului papal Raphael Scapinelli, pe cari adeseori le-am reproduc în această Cameră din cuvânt în cuvânt, pleacă hotărât din principile următoare:

Se înființează această dieceză pentru aceia, qui lingua hungarica utuntur, cari folosesc limba maghiară. Bulla papală subliniază că 3 ani de zile rămân toate cum au fost, ca astfel preoția să aibă timp să învețe limba grecească veche și să aibă timp pentru organizare.

(Va urma.)

„Cazul Mangra” în delegațiuni.

Interpelația delegatului Telegdi. — Un răspuns evasiv.

Mangra Vazul, exmembrul Academiei române, a sosit ieri dimineața la Budapesta. Avuse intenția să mai stea vre-o 2 săptămâni la București ca să „informeze” lumea de-acolo — așa cel puțin spusese în convorbirea pe care a avut-o în locuința d-lui Slavici cu reporterul ziarului de bulevard „Seara” — dar a renunțat la planul său și Duminecă în zori de zi a șters-o din capitala țării românești, ca să caute alinare în brațele atotputernicului său prietin Tisza Pișta. Eri dimineața a sosit la Budapesta.

Eri cătră amicii, fiind întrebat de reprezentantul ziarului „Az Est” despre planurile sale viitoare, Mangra a răspuns, că tocmai se pregătește să viziteze pe contele Tisza...

În ședința plenară de ieri seara a delegațiunii ungare delegatul Telegdi a adresat o interpelare urgentă în chestia insultei aduse lui Mangra la București, constatând că în timp ce ura Românilor față de Monarhie (?) se manifestă pe zi ce merge tot mai pe față, cercurile oficiale ale Monarhiei sunt extrem de conciliante față de aceste manifestațiuni. Intrebă pe ministrul de externe dacă are cunoștință de insultele aduse unui membru al camerei ungare și dacă a făcut pași pentru a obține satisfacția cuvenită pentru aceste insulte?

Ministrul Berchtold a răspuns imediat declarând că regretă cele întâmplate. N-are însă amănunte directe despre chestia sulevată, indată însă ce a aflat despre cele întâmplate s'a adresat telegrafic contelui Czernin. Mangra părăsind însă în timpul acesta București, contele Czernin l-a putut informa numai din alte izvoare. Cu toate acestea a dat ordin contelui Czernin să obțină satisfacție (?) dela forurile competente. Aceasta s'a și întâmplat. Ministrul de externe Forumbescu a promis, că după stabilirea faptelor cei vinovați vor fi pedepsiți. (?)

Delegații au luat la cunoștință răspunsul ministrului. S'a trecut apoi la desbaterea bugetului.

„Viitorul” desminte.

Ziarul oficios „Viitorul” publică în nrul care ne sosește următoarea desmintire:

„Adevărul”, ocupându-se de cazul pârintelui Mangra, afirmă următoarele:

— În ultimul moment aflăm că contele Czernin s'a prezentat azi d-lui Porumbaru, ministru de externe, cu care a avut o întrevedere în chestia incidentului Mangra.

„Reprezentantul Austro-Ungariei ar fi făcut un demers în toată regula, cerând satisfacție pentru insultarea și lovirea unui membru al parlamentului ungur.

„După cât se spune, guvernul nostru ar fi răspuns că chestia aceasta nu are nici decum un caracter politic, ci numai cultural.

„Neputând controla această versiune, ne credem totuși datorii s'o înregistrăm ori-cât de puțin verosimilă ar părea.”

Suntem autorizați să declarăm că această știre este inexactă.

Voci de presă.

Dintre zările maghiare mai remarcăm ziarul „Pesti Hirlap”, care în un prim articol cere satisfacție pentru insulta făcută demnității maghiare. Ca întotdeauna, ziarul își ridică glasul de pe un piedestal înalt față de România și în același timp dă lovituri și lui Tisza, deoarece Mangra e prietinul, a derentul și favoritul prim-ministrului.

„Pesti Hirlap” face istoricul tradițiilor lui Mangra, prin cari a ajuns a fi: membru al academiei române, dându-se de daco-român; candidat de episcop, ca român moderat și deputat în cameră ca membru al partidului muncii... Arată apoi, natural în ton exaltat, insultele ce li s'au făcut lui Mangra. Ci-că l-au insultat academia

română, președintele și membrii academiei, prof Iorga, studenții universitari, presa semioficioasă și în fine prim-ministrul Brațianu, care nu i-a acordat audiență.

Acostă sumedenie de insulte însă nu privesc numai pe Mangra, ci vatămă statul ungur, fiind-că au atacat pe un cetățean ungur, pe un deputat, pe un cap bisericesc. În consecință ziarul strigă după Czernin, după Berchtold și Tisza... să ceară satisfacție de la guvernul român.

„Așteptăm — zice într'un răsufu ziarul — să vedem ce pași face Berchtold și ce măsuri va provoca Tisza... Așteptăm să vedem, ce satisfacție vor lua. Să vedem în ce mână se află soarta acestei țări, în mâni de bărbați energici sau de lachei, cari nu cetează să-și arate mânia decât dacă li se dă voie? Așteptăm satisfacție!...”

Ce luptă minunată cu morile de vânt!

Apel.

Dăm acest apel exprimându-ne cea mai sinceră bucurie pentru acțiunea d-nului colonel Herbay și îndemnând pe toți cei ce poartă dragoste pentru întărirea și consolidarea neamului nostru să urmeze chemării ce ni-se adresează.

Mult Stimat Domnule!

Am intențiunea de a încheia cluburile sportive cât și institutele române din Ungaria, anume preparandiile, seminariile teologice, școlile secundare și superioare de fete într'o „Federație sportivă și de gimnastică”, cu scopul, ca prin o organizație uniformă, să fie acelea în stare a desvolta o activitate cât se poate de intensivă.

Aflând, că D-Voastră aveți față de mișcările aceste un interes deosebit îmi permit a Va invita să binevoiiți a lua parte la o consfătuire, care se va ținea în 31 Maiu st. n. în Orăștie cu ocazia concursului proiectat de cluburile sportive deja organizate și la care consfătuire am invitat din toate părțile locuite de Români, bărbați cu inimă pentru o astfel de acțiune.

Sper, că cu considerarea importanța rezolvirii fericite a acestei chestiuni de mare importanță pentru creșterea fizică a tinerimei noastre, ne veți împlini aceasta rugare și semnez cu deosebită stimă

al D-Voastră devotat:
Silviu de Herbay
colonel.

Satisfacție?

București, 5 Mai 1914.

Se vorbește, mai ales în presa ungurească, despre o satisfacție ce i s'ar cuveni, și ar fi chiar să i se dea, vicarului dela Oradea-Mare, Vasile Mangra, pentru cele pățite de dânsul la București, — pățanie de altfel foarte mult exagerată, după propria mărturisire a pătitului, care a spus el însuși că n'a fost victima nici unei brutalități, cum se afirmase și afirmă încă ziarele din Budapesta.

Dar... satisfacție? Cum și pentru ce oare? — Tot vicarul Mangra a spus și a recunoscut că a fost avizat din vreme cum că vizita sa la București și la Academie nu este dorită, — că spiritele aci sunt agitate în contra sa, și că i se pot întâmpla neplăceri. Totuși, vicarul a crezut de cuviință să braveze, deci să provoace, sentimentele de aci față de dânsul; — evident că în asemenea împrejurări răspunderea pentru cele întâmplate nu și-o poate atribui decât lui însuși; — deci ar fi mai mult de cât ciudat să pretindă, sau să lase să se pretindă pentru dânsul, poate chiar scuze ce i s'ar datorii!

E adevărat că unele ziare ungurești obiectează cum că în persoana vicarului Mangra ar fi fost jicnită noțiunea maghiară; — dar o asemenea interpretare nu poate sta în picare și de sigur că nici vicarul Mangra n'ar admite-o. Dacă vicarul se socotește jignit întru ceva — și așa spune că se socotește — el nu poate să se prevalde de cetățenia sa ungură sau de calitatea sa de membru al parlamentului ungur, căci nu în aceste calități i s'au adus ceea ce el socotește drept ofense, ci numai în aceea de român, care însă a ofensat, el cel dintâu, sentimentele naționale ale conaționalilor săi români.

Totul apare, de altfel, ca o punere la cale spre a se provoca incidente

cari să servească unei politici de zădărnice a înțelegerii din Ungaria dintre maghiari și români — înțelegere dictată de mari interese europene, dar care nu pare a conveni chiar aceluia dintre politicienii maghiari, cari se înfățișează alături ca inițiatori și urmăritori ai unei asemenea înțelegeri.

Nu are să se meargă, negreșit atât de departe încât să se vorbească despre o intrigă mai mult ce s'ar fi ținut pentru înstrăinarea totală a României de Austria și deci de Alianța întreită. Oricum, cazul vicarului Mangra n'ar putea să ia niște proporții atât de... colosale. Însă o frecare mai mult între maghiari și români a produs-o, cu adevărat, procedarea pare-că înadins provocatoare a vicarului Mangra, — și fără nici o îndoială că a se vorbi și despre o satisfacție ce i s'ar mai cuveni pentru o asemenea ispravă, însemnează a sa cădea în domeniul încheierilor absurde.

Adevărații provocați și ofensați au fost Academia română și opinia publică a țării noastre, și dacă ar fi să fie vorba de o satisfacție, apoi ea mai de grabă acestora s'ar cuveni.

„Universul”.

Domnul vicar.

— Un apel —

de: Brutus.

Am citit undeva într'o poezie germană despre calvarul înfricoșat al unui cavaler medieval. Plecând la Roma, s'a lărat până la treptele tronului sfânt al Papii și cu vocea răgușită al păcătosului, cu gesturile desparate ale muribunzilor, ceru iertare. Ceru deslegarea greulii său păcat dela puterea d-zelească a marelui preot. Și bunul părinte, privindu-l înduioșat îl întrebă că ce păcat săvârșise:

— Ai jurat strâmb?

— Nu — răspunse cavalerul.

— Ți-ai bătut joc de sfânta credință?

— Niciodată! — fu răspunsul păcătosului.

— Ai omorât pe tatăl tău ori pe mama ta, ori pe Domnul tău?

— Nici aceasta n'am făcut! — și se ulti pierdut cu ochii sticloși, ca și când ar zări ceva în depărtare. Un gând îl fulgeră prin mîntea Papii și apoi li apăr un zâmbet amar pe buze: — O fi un nebun sârmanul!

Dar păcătosul șopti ceva înflorător, de abea să auzi și să aruncă apoi la picioarele Papii:

— Mi-am trădat neamul!

Și cum Isus Hristos cu o furie divină a curățit Casa tatălui său, prefăcut în bălcu ordinărilor, astfel încremenise deodată Sfântul Părinte, ca lovit de trăsnet și cu vocea sufocată de teribilă revoltă, dete poruncă să zvrle din Palat pe cavalerul păcătos, anunțând cu un glas solemn:

„Că pentru trădătorul de neam nu este iertare!”

... Cam așa i s'a dat drumul și nefericitului vicar dela Oradea, care sub firma „ultraistului Vasile Mangra” își deschise o bodegă de mărfuri moderate românești — dela Academia Română, olimpul științei românești de pretutindenea. N'a fost aici insultat vicarul Mangra, nici „aderenții” lui (din lună), nici măcar nu s'a protestat împotriva politicii de sugrumare națională a guvernului unguresc, nu, aici singurul insultat este spiritul conștiinței naționale redespălate, e știința românească și Capitala mândrului regat, de care și-a bătut joc trădătorul vicar mergând la București. Sosind domnul vicar acolo și prezentându-se la ședința Academiei, la dl Istrati, la Mitropolitul Pimen, la dl Brătianu, a încercat să producă o dovadă în fata lumii, că trădătorii de neam sunt oameni cinștii, că românii din România sunt lacheii Vieni, că în stăgârți din sufletul românilor de dincolo s'a stâns cea din urmă scântie a conștiinței naționale. Faptele aceste ar fi fost dovedite, dacă trădătorul s'ar fi bucurat de o primire, măcar recu. Dar domnul vicar a asistat involuntar la propria dsale înmormântare. Actele înmormântării erau, ce e drept, puțin neplăcute, dar reintorcându-se dela Academie, înhățat de barbă, și dela ministrul președinte s'arilit din antișambură, s'a convins în fine, că românul Vasile Mangra, vechiul luptător naționalist a murit nu numai în Ungaria, ci și în București, acolo unde răsare scările românilor și unde țărânuil B rza îl sugrumă doar zilnic pe domnul notar...

Nu e aici locul, sau mai bine aici află de prisos, să-l prezint pe Mangra, demoralizatorul sufletului unui popor, subminând zidirea la care și el a contribuit cu câte o petricică, arătând dușmanului porțile secrete, pe unde poate să pătrundă în cetatea noastră. Ii cu-

noaştem doar cu toţii şi pe el şi pe amicii lui.

E vorba de fenomenul acela cunoscut de vibreaţă din când în când în atmosfera societăţii noastre româneşti, că a sta de vorbă cu trădătorii de talia lui Mangra, Şiegescu, Burdea etc. nu e lucru neonest, ci e mai mult practic şi creştinesc. Nu vreau să înşir nume, dar cel care scrie aceste rânduri a văzut Români buni, chiar fruntaşi români, stând de vorbă şi consumând la masă cu cei mai vestiţi ai noştri trădători de neam. Va să zică în Bucureşti îl alungă pe domnul vicar şi pe consozii lui, din ori ce casă cinstită, la noi (pentru cari trădătorii dincolo sunt haiduţi) ei sâ bucură de o oarecare trecere.

Faptul acesta jigneşte adânc demnitatea noastră naţională. Prin urmare azi mai mult ca ori când, ni se impune nouă Românilor din Ardeal şi Ungaria, cari suntem, sau ne mândrim cel puţin că suntem *români buni şi români cinstiţi*, ca în viaţa noastră sbumătată de toate zilele

unde atâţia fluturi sunt
şi atâta jale e în casă

fie cât de insuportabilă jalea aceea, să nu mai stăm de vorbă şi să ignorăm întodeauna şi în tot locul pe acela, cari sunt *trădători de neam* Suntem datori cu aceasta nu numai demnităţii noastre naţionale, nu numai fraţilor de dincolo ci şi lumii de pretutindenea, care poate avea ori ce părere despre noi, dar una să nu şi-o schimbă niciodată: că suntem români buni, conştienţi şi un popor de viaţă.

Pretinia franco-română.

— „Revue des Deux Mondes“ despre România. — „Alianţa franco-română“ din Paris. — Constituirea „Asociaţiei franco-române“ în Bucureşti —

Tot mai mult teren cuprinde curentul, pornit cu atâta avânt, de a uni cât mai strâns legăturile între cele două naţiuni surori din Apusul şi Răsăritul Europei. Atât în Franţa cât şi în România bărbaţii cari au înţeles marea însemnătate a intereselor comune ce leagă atât de strâns aceste două state, desfăşoară o vie activitate pentru a pune baze cât mai largi şi mai solide curentului de pretinie franco-română.

Marea publicaţiune franceză „Revue des Deux Mondes“ publică în numărul său recent un interesant articol închinat ţării româneşti: „România şi chestiunea agrară“, datorit d-lui Raphael Georges Levy, membru al Academiei ştiinţelor morale din Paris, care — cu scop de a deschide cât mai mult ochii şi sufletul poporului francez asupra poporului românesc — arată pe larg şi cu o remarcabilă pricepere viaţa economică şi problemele cari preocupă România.

Economistul francez, în studiul său, sprijinit pe fapte şi pe cifre, trece în revistă fazele prin care a evoluat România în anii 1912 şi 1913 şi pune în evidenţă înţelegerea cu care regele şi guvernul au încheiat pacea din Bucureşti, în care România s'a instituit ca arbitru între statele balcanice. Descrie cu deamănuntul *forţele de producţiune ale ţării şi alături de ele, opune şi forţele sufleteşti ale poporului* care, cu ocaziunea mobilizării din anul trecut, a arătat cât îşi iubeşte ţara şi cum îi înţelege interesele.

Printre producţiunile, scriitorul Lévy pune în frunte în iustria agricolă, a cărei predominare constituie o perioadă fericită pentru ţară. Producţiunea cerealelor constituie fondul, care creşte mereu, al avuţiei ţării. Enumeră apoi instituţiunile financiare cari înlesnesc operaţiunile creditului, crescând propăşirea economică a ţării. Printre acestea, în frunte clasifică Banca Naţională, despre care spune că este: „*unul din cele mai bune aşezăminte de emisiune din lume*“.

Săptămâna trecută a avut loc, la Sorbona, adunarea generală anuală a „Alianţei universitare franco-române“, sub preşedinţia profesorului dela Sorbona, Mario Roques, în numeroasa asistenţă, pe lângă o mulţime de profesori universitari francezi se afla şi d-l A. D. Xenopol, care a ţinut o conferenţă asupra pretiniei franco-române, explicând motivele puternice pe cari se întemeiază această prietenie.

Alianţa a decis să se organizeze în curând o serie de conferinţe la Paris şi prin principalele centre ale Franţei, asupra intereselor economice şi politice, cari leagă pe cele două naţiuni latine. În acest scop vor fi rugate, să-şi dea concursul, mai multe personalităţi de valoare franceze şi române.

În Bucureşti s-a întrunit alaltaeri un însemnat număr de aderenţi ai

ideii de a se înfiinţa, în Ţară, „Asociaţia franco-română“. În această adunare, prezidată de d-l profesor Dr. I. Cantacuzino, s-a făcut constituirea definitivă a acestei Asociaţii. După cetirea proiectului de statut, aprobat de întreaga adunare, s-a ales comitetul în persoana d-lor: Dr. I. Cantacuzino, George Diamandy, principele Brâncoveanu, Dr. Hurmuzescu, d'Acosta, Aurel Iliescu, Al. Filipescu, prof. Atanasiu, profesor L. Herescu, Inginer Inspector Popovici, Mihail Holban, Emil Nicolau, Aurel Candrea, H. Durand, Olimp Ion, Ştefănescu Brăila, Inginer Palanu, Jules Brun, Francois Lebrun, Duma, Denizot.

Au fost proclamaţi apoi membrii de onoare următorii d-ni: Blondel ministru Franţei, general Pellicier, Lacour Gayet, Paul Deschanel, Dr. Roux, Charles Richet, Andre Tardieu, St. Lauzanne, Emil Picard, Dr. C. I. Istrati, A. D. Xenopol, I. G. Duca, C. Disescu, general Pilat şi I. Negruţoi.

Adunarea a admis apoi propunerea ca *odată pe lună membrii Asociaţiei să se întrunească spre a se cunoaşte mai bine între ei.*

Din Bistriţa.

— Examenul de scris-cetif. —

Cetind articolul de fond „Să nu fim inconştienţi“ mă aflu îndemnat a comunica un caz analog, pentru a sprijini părerea, că mulţi din fruntaşii neamului nostru încercat sunt nutriţi de aceleaşi păneri ca şi preutul bătrân: „că pentru-ce să ne îndemnăm poporul a se supune esamenului cerut de noua lege electorală când şi așa nu avem șanze de o reușită sigură!“

Noi în comitatul Bistriţa-Năsăud suntem din 120.000 suflete aproape 100.000 români, dintre cari aproape toţi au trecut prin școlile românești, confesionale și fundaționale.

Școlae bune, cu un trecut istoric, ce de zeci de ani au servit de model și altor națiuni și din cari a eșit aproape tot poporul cu frumoase cunoștințe de carte.

Și nu e oare un fapt ce nu servește spre laudă, părerea onoră, că poporul să nu să supună esamenului căci și așa nu pot alege deputat, fiind în minoritate!

E ridiculă din cale afară o astfel de judecată, de care să vede a fi nutrită chiar și o parte a fruntașilor noștri din cetatea Bistrița, unde românii aproape toți sunt știutori de carte și unde suntem aproape mai mulți decât străinii. Un fruntaș cu mari pretenții (!) sa exprimat, că un astfel de esamen e superflu.

Clubul român, din Bistrița e fapt că până în prezent nu a făcut nici o mișcare, împrejurare ce te pune în lumire și îți face să-ți sângereze inima, văzând desinteresul și răceala cu care se așteaptă noile alegeri de deputați.

Ori iar îi zic: „zic“ între „domni!“ — Trist, dar adevărat!

Preoți și învățători români! Cătră voi să îndreptați privirile întregii mase a poporului românesc — opinea și meseriași români, ca și cătră conducătorii firești, naturali și desinteresați, ca fără șovăire să vă espuneți pentru cauzele lui, — adunați poporul și'l îndemnați spre a se înscrie și a se supune la acest esamen, care, de nu acum, cel puțin pe viitor i va aduce folos cu siguranță.

Priviți în spre apus și luați exemplu dela femele din puternica Britanie și din țara libertăților din America, unde și sexul feminin luptă din respecturi pentru câștigarea dreptului de votare. Ori doar noi Români nu suntem vrednici nici a ne pune în șirul acelor femei?!

Apelând la toți, în special la cărturari și-i rugăm să facă o propăgandă cât mai mare și serioasă pentru ca poporul nostru să se supună la acest esamen, la care ori și care bărbat dela 14 ani în sus fără conșiderare la avere și dare. să poate supune, — comunică că în cercul Beșineu esamenul se vor începe în 22 Maiu, iar în cetatea Bistrița în 27 Maiu n. În comisiunile de esaminare sunt numiți și d-nii Proccipiu Catean asesor, Teodor Bogdan și Gavril Bochiș învățători în Bistrița.

Mergeți cu toții fără șovăire la examene, ca mâne poimâne, cu fruntea ridicată și nelăfricăți să puteți merge la urnă, — folosindu-vă de drepturile voastre cetățenești!

Cei șovăitori rămâneți cenușoșee, alăturea cu babele satului căel acolo sunteți buni!

Bogdan.

Cauzele celui al doilea războiu balcanic.

Destăinuirii senzaționale.

Ziarul din Sofia „Tribune des Balkans“ publică textul telegrammei, pe care generalul Savoff a trimis-o prim-ministrului Bulgariei cu 40 de zile înainte de izbucnirea celui al doilea războiu balcanic. Publicarea acestei telegramme, care arată adevărata cauză a războiului între aliații dela început, a produs în toate cercurile politice și diplomatice o viuă senzațiune. Iată acest document senzațional:

„Mi se pare sigur că chiar dacă vom isbuti să încheem pacea cu Turcia, aliații noștri nu vor voi să ne recunoască drepturile incontestabile asupra regiunilor Macedoniei ocupate de ei acuma. Un război între ei și noi mi se pare deci inevitabil. Războiul acesta va fi primit cu entuziasm de armată, ale cărei nemulțumiri însă ar fi cu neputință să le înăbușim dacă vom face concesiiun grecilor și sârbilor.

„Ni se impune o altă chestiune importantă, care angajează tot viitorul nostru: aceea d'a ții cui va rămâne Iatătatea în Balcani.

„Ocaziunea ni se înfățișează astăzi, să ne-o asigurăm printr'un război victorios. Peste un aa sau doi Europa nu ne mai permite să atacăm pe sârbi ori pe greci.

„Cred dar că suntem datori să ne silim, acoperindu-ne totuși responsabilitatea în ochii puterilor, să provocăm un conflict cu aliații noștri, ca să-i punem printr'o victorie decisivă, în neputință, odată pentru totdeauna, de a ne împiedca împlinirea programului nostru național. Niciodată momentul nu o să ne fie așa de priincos ca acuma.

„Războiul va fi scurt, după datele pe care le am asupra operațiunilor viitoare. Armata greacă va fi despărțită de cea sârbească peste patru zile și Grecia va trebui să ceară pace. Toate trupele noastre vor putea atunci să se întorcă în contra Serbiei, a cărei oștire nu va putea nicăeri să se împotrivescă atacurilor noastre.

Adrianopol 6 Maiu 1913.

General Savoff

ȘTIRI.

— 6 Mai 1914.

Știri din România. Săptămâna trecută s-au pus bazele unei noi societăți românești pentru comerțul român. Directorii marilor instituțiuni financiare din Ţară s-au întrunit într-o consfătuire, unde au primit baza „Societății de navigație fluvială pe Dunăre“, care posedă de acum 66 de șlepură, 4 elvatoare și un remorcher, iar capitalul cu care se întemeiază e de 15 milioane de lei. — Prin constituirea noiei societăți se face, prin urmare, ca și cu societatea „România“ un nou pas sigur înainte, spre cucerirea domeniului economic al țării în favoarea Românilor.

— A. S. R. principesa Elisabeta, a plecat alaltaeri la amiază, în călătoria anunțată la timp, spre Paris.

— La o întrunire publică care s-a ținut alaltaeri în lasi, s-a decis înființarea unui *Sindicat național general în România, care să lucreze pentru îmbunătățirea stărei sociale a meseriașilor, negustorilor și muncitorilor români.* Aceasta, în urma faptului, că streinii, prin acapararea industriei și comerțului, amenință existența Românilor.

— Subloc. aviator d-l Pașcanu, a căzut cu aeroplanul în apropierea comunei Popești. Atât dânsul însă, cât și caporalul, pe care-l avea ca pasager, au scăpat cu viață. Aparatul a suferit unele stricăciuni.

Regela Carol și Academia. M. S. Regele Carol a trimis, dela Tulcea, următorul răspuns telegrafic la telegrama de omagii, pe care Academia română l-a adresat-o la deschiderea sesiunii generale din acest an:

Dr. Istrati președintele Academiei București.

Viu mișcat de urările, ce-Mi exprimați cu prilejul deschiderii sesiunii generale a Academiei, în cuvinte așa de calde, mulțumesc din tot sufletul pentru reînnoirea săptămânitelor de cre-

dință și dragoste, cari ne sunt deosebit de scumpe. Doresc ca lucrările acestei înalte instituțiuni de cultură să fie cât se poate mai spornice și ca munca membrilor Academiei deapănura în folosul și pentru binele neamului românesc. Carol.

Procesul din Sătmăr în „La Corrisp. Rumena“. În nrul. cel mai nou al revistei „La Corrispondenza Rumena“ din Parma, a dlui R. Fava, e tratat la loc de frunte procesul din Sătmăr. Se descriu motivele și mersul procesului și se dă pe scurt istoricul episcopiei de Hajdurodorog.

Este un articol prețios, îndeosebi pentru informarea stăinătății.

În revistă mai sunt și alte știri din lumea românească: martiriul macedo-românilor la Corița, bustul lui I. Russu-Șirleanu etc.

Studentii turci la Iași. Profesorii și studenții turci au asistat Sâmbătă seara la reprezentația dată în beneficiul societății „Reuniunea Femeilor Române“, cu care ocazie profesorul otoman Djelaludin a donat acestei societăți filantropice suma de 1000 lei. Președinta societății, d-na Mărescu și d-nele din comitet, au exprimat mulțumiri.

Duminecă dimineața excursioniștii au asistat la serviciul religios oficiat la Mitropolie; apoi la concertul dat de corul metropolitan. În cursul zilei studenții au vizitat în corpore instituțiunile publice, monumentele, bisericile și orașul, iar la ora 12 au luat masa la seminarul Veniamin. După amiază oaspeții au asistat la reprezentația teatrală organizată de societatea „Pănea Săracilor“, sub patronajul M. R. Reginei. Excursioniștii au fost la teatrul național obiectul unei frumoase manifestățiuni de simpatie din partea publicului.

Hotelul Boulevard din Sibiu. Ridicatul la cel mai frumos loc, în piața Hermann, cu un front în strada Șaguna, noul hotel al Consistoriului arhidiecezan, deschis acum de curând, se prezintă ca o rară podoabă a orașului Sibiu. Din ferestrele hotelului se deschide pe seama ochilor cea mai frumoasă priveliște spre munții Făgărașului. Iar despre întocmirile interne, despre eleganța și curățenia din el, nu se aud decât vorbe de admirație. Tot cuvinte de laudă se aduc și restaurantului, prevăzut cu o bucătărie esecelentă și cu beuturi bune. Atrageme deci atențiunea publicului românesc de pretutindenea, mai ales a fraților din regat, cari cercetează orașul Sibiu, asupra Hotelului Boulevard, îndemnându-i să onoreze cu vizita lor hotelul și restaurantul nou al Consistoriului arhidiecezan, și asigurându-i, că au să rămână pe deplin mulțumiți.

Dotățiunea Carnegie pentru pacea internațională. Această dotățiune a constituit — după cum am anunțat la timp — o comisiune internațională care să culeagă informațiuni asupra originilor celor două războaie balcanice, responsabilitățile ce cad asupra beligeranților și consecvențele politice, economice și morale ale acestora. Comisiunea s'a întrunit la Paris la 19 August anul expirat, și a însărcinat pe câțiva din membrii ei să se ducă în Balcani, la locurile în care s'au desfășurat ostilitățile.

În urma cercetărilor făcute în timpul dela 31 August până la 28 Septembrie 1913, comisiunea a adunat elementele unui raport important, care se vor publica, în curând, sub forma unui volum, mic, in-quarto, de 400 pagine, însoțit de hărți și de gravuri.

Volumul va apare în limbile franceză și engleză, deodată la Washington, la New-York și Paris, în oficiile Dotățiunii Carnegie și va fi pus în circulație, în primele zile ale lunii viitoare, Iunie. Nu se va vinde, ci se va oferi gratis persoanelor și instituțiunilor cari se ocupă cu studiul marilor probleme internaționale.

Apel. În urma incendiului iscat în ziua de 29 April, în comuna Valdahața, au fost distruse casele, împreună cu avutul și acarelele a 33 de Români, cari au rămas fără adăpost. Între clădirile distruse de foc e și școala gr. cat., din care n-au mai rămas decât părății înegriți de fum. Un copil de 4 ani a căzut victimă flacărilor, așa că nu s-a mai dat de urmele lui. Pagubele se urcă la 120.000 coroane.

Pentru ajutorarea celor 150 persoane, rămase fără adăpost și mâncare, în urma focului, — protopopul Cojocnei d-l Ioan Hațegan, fost mai nainte protopop al tractului Dergea, la care aparține și comuna Valdahața, roagă pe toți Români de inimă să contribuie cu ajutor în bani cât de mici, cari să se trimită la adresa dânsului în Cojocna. (Kolozs). Toate ofertele se vor achita pe cale ziaristică.

Aviatică. Lângă Reims s-a petrecut un curios accident de aviație. Un aeroplan, în care se aflau doi sergenți, a căzut din cauza unui defect de motor, peste un car încărcat cu fân, ce trecea pe șosea. Vizitiul s-a putut salva sărind din car. Căi a fost grav

răniți de aparatul care s-a răsturnat peste ei, iar cei doi aviatori, căzând pe fân s-au ales numai cu niște răni neînsemnate.

— Din Johannisthal se anunță că aviatorul Basser, având un pasager, a plecat pe un monoplan spre Viena, București și Sofia.

Din isprăvile sufragetelor. Sufragetele engleze — după cum se anunță din Londra — au dat foc tribunelor tuturor clădirilor, birourilor și restaurantului dela hipodronul Birmingham. Toate aceste clădiri au fost complet distruse de flacări. La locul incendiului au fost găsite numeroase manifeste feministe.

— Sufragetele au hotărât să trimită o deputațiune la regele George. De oarece Consiliul de miniștri a decis ca această delegațiune să nu fie primită, sufragetele voesc să pătrundă cu forța în palatul regal.

Poliția a luat măsuri spre a împiedeca demonstrația sufragetelor care urmează să se țină poimâne.

Doză săptămâni, într'o barcă pe Ocean. Din Berlin se anunță: Vasul american „Seneca“ vestește printr'o radio-telegramă că a găsit în largul mării la treia barcă de salvare a vasului „Columbia“, care în 3 Mai fusese complet distrus de un incendiu ce izbucnise pe acest vapor. În barcă se aflau 5 persoane, încă vii, între cari și doi ofițeri ai vasului „Columbia“. Cei salvați erau aproape morți de foame când au fost ridicați pe vasul „Seneca“. Ei povestesc, că pe cea barcă își căutaseră mântuire 15 nenorociți, dar rând pe rând a murit câte unul dintre ei, iar cadavrele lor au fost aruncate în mare de cei rămași în viață.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Examenul de pe cl. III. comercială sup. rom. s'a terminat Sâmbătă cu următorul rezultat: Au fost examinați 37 elevi ordinari și 3 privatiste trecând toți cu succes examenul. Nota generală «foarte bine» au obținut-o 9 elevi (între cari 8 cu calculul pur emulgent), nota „bine“ 14 elevi și nota «suficient» 17 elevi. Între privatistele, cari au dat examenul de pe clasa III. comercială obținând calculul «foarte bine» din toate obiectele este și d-șoara Cornelia Brediceanu, sica mult regretatului nostru fruntaș bănățean Coriolan Brediceanu.

Examenul în scris de maturitate la școala noastră comercială s'a început eri. Sunt admisi la acest examen 41 candidați.

«Cetatea Neamului». În stabilimentul «URANIA» se va reprezenta mâne (Mercuri seara) o serie întreagă din filmurile cu 'sujet românesc a fabricii Bucureștene Leon Popescu. Ni se vor prezenta peisaje splendide din Valea Jiului, mănăstirea Argeș, scene dela ultima conferență de pace, regina Albaniei la Sinaia și în fine drama Istorică în 4 acte „Cetatea Neamului“ despre care am scris mai pe larg în unul din nr-ii trecuți. Filmul fiind de o rară frumusețe apelăm la publicul nostru să viziteze reprezentațiile de mâne la orele 1/4, 4, 6 și 8. Acest film a avut un mare succes în fața Suveranilor României.

Camera de comerț și industrie va ținea mâne, la 3 ore d. p. ședință plenară în localul propriu.

Concert militar în Cafeneaua «Coroană». De aci înainte concertează în cafeneaua «Coroană» muzica militară în fiecare Joi, Sâmbătă și Duminecă dela 9 ore seara. (17—30)

În Restaurantul «Coroană» concert militar în fiecare Joi și Duminecă dela 8—10 ore seara. Intrarea liberă.

Budapesta 19 Mai. În ședința de eri seara a delegațiunii ungare au luat cuvântul la buget delegatul Chorin, care a cerut din nou fortificarea Ardealului spre România, și del. Isekutz, care a protestat în contra assecutului delegațiunii austriece în afacerile interne ungare.

Proprietar: Tip. A. Mureșianu & Comp. Redactor responsabil: Ioan Broten.

Restaurant-grădină „Schneiderzwinger“

lângă băile săsești. — Târgul Callor.

Bucătărie esecelentă ardelenască. Se pot face abonamente la prânz săptămânal și lunar. Prânz pe zi (supă, rasol și friptură după listă) 1 cor. 20.

Bere proaspătă, vinuri bune. Serviciu prompt.

Rog, ca on. public și stim. oaspeți din România să-mi sprijinească întreprinderea mea.

Cu stimă Traian Surd, restaurator

12—100

Conservare de mobile.

Inmagazinare de mobile și aparate de casă sub răspundere deplină în locuri curate, aerizate, uscate.

Strămutări

cu sau fără car de mobile. Incărcări în toate localitățile mai mari. Nocoteli de spese gratuit.

B. EINZIG

BRAȘOV, Strada Hirscher Nr. 2. Telefon 37.

Banca Națională a României.

Situațiune sumară

1913		1914	
27 Aprilie	Activ:	19 Aprilie	26 Aprilie
204.466,824	147.843,316 (stoc. Jaur . 155.770,316)	212.506,433	212.412,316
1.501,449	56.623,508 (met.) (trate c. aur 56.642.000)	765,926	766,638
142.807,287	Portofoliu Român și străin . 15.597,700	185.448,636	176.665,158
	Imp. pe ef. pub. 24.658,600		
29,329,463	34.049,600 Imp. pe ef. p. în ct. crt: 41.133,100	45,553,599	46.008,425
	20.317,837 din care nu s'au rid. lei: 18.724,875		
	13.731,763	20,894,999	
12,895,740	Imprumutul Statului (fără dobândă)	11.924,059	11.924,059
11,925,391	Efectele capital. social	11.972,174	11.974,444
17,270,977	Efectele fondului de rezervă	16.862,377	16.839,377
4.124,781	Efect. fond. de amort. imob. m. și mas.	4.045,281	4.042,281
6.421,365	Imobile	6.719,670	6.718,770
866,082	Mobilier și mașini de Imprimerie	1,046,390	1.047,162
1.151,338	Cheltuieli de Administrațiune	1.203,826	1.224,892
112,682,182	Efecte și alte valori în păstrare	122,535,237	122,476,262
112,087,810	Efecte în gaj și în păstrare provizorie	133,615,100	128,456,400
36,085,102	Conturi curente	17,274,493	20,096,643
7.764,699	Conturi de valori	21,331,363	23,043,102
4,101,932	Conturi diverse	7,698,152	13,913,035
705.502,422		800.502,722	797,619,044
	Pasiv:		
12.000,000	Capital	12.000,000	12.000,000
34.417,730	Fond de rezervă	36,989,408	37,110,474
5.069,130	Fond. amort. imob. mob. și mașini	5,383,298	5,391,318
391,606,060	Bilete de bancă în circulațiune	420,937,610	423,945,570
3,283,490	Dobânzi și beneficii diverse	3,634,464	3.875,794
13,164,635	Conturi curente și recep. la vederi	9,561,717	8,050,905
224,769,992	Efecte și alte valori de restituit	256,150,337	250,932,762
21,191,385	Conturi diverse	55,845,888	56,312,221
705,502,422		800,502,722	797,619,044

Taxa: Scont 6%, Dobânda 6%.

Cu începere de Vineri, 1 Mai 1914 se vând
100,000 pahare pentru apă și vin, pocale, sticle, urcioare, păhare pentru cafea, farfurii desticla, mai departe marfă
Majolica și porcelan de Karlsbad foarte frumos
 în Târgul Boilor la steagul alb, în magazia:
LANG, ROZENTHAL & PALMHERT.
 cu preț ieftin.
 Farfurii fine de porcelan dela **10 fileri** în sus,
 Filigene de cafea și ceai dela **8 fileri** în sus,
 Farfurii fine solide cu flori de **20 fileri** în sus.
 Dacă toate sunt scumpe,
Cumpărați sticlărie, vase ieftine de porcelan!

Fotografia modernă.

Am onoarea a aduce la cunoștința Onor. public, că am deschis un nou

Atelier de fotografie modernă
 Strada Vămei nr. 34.

In urma aranjamentului meu special pot în fiecare oada face fotografii artistice.
 La dorință și în locuințe, fără urcarea prețului.
 Garantiez executare exactă.

Cu toată stima

Wilhelm Herter,

2-50 fotograf, Str. Vămei (colțul str. sf. Ioan).

Expert de croitorie încredințat de Minister Pregătește în atelierul propriu **Haine de Domni** din stoffe moderne și lucrători de primul rang **ne indigene.**
Tellmann Béla Confectionale de mantale englezești pentru dame și costanuri.
 32-50 Pentru studenți și orășeni prețuri moderate.
 Comande din provincie se execută, fără a lua măsură cu garanție.

Salon de modă în **BAROV**
 Brașov, Căminul Căminului asociației de băieți.

„TRANSSYLVANIA“
 bancă g. m. de asigurare, Sibiu (Nagyszeben)
 recomandă încheierea de

Asigurări pe viață

în condițiunile cele mai favorabile.

Pentru proști și învățători români gr-or. dela școlile confesionale avantajii deosebite.

Special de remarcat sunt combinațiunile următoare.

Asigurări mixte cu restituirea întregelor de 3% garantată.	Asigurări de pensuni simple și combinate cu asigur. unui capital
Asigurări simple și mixte cu participare la câștig de 40%.	Asigurări mixte cu plățirea necondiționat de 2-ori a capitalului

Asigurări de foc

deasemenea foarte ieftine.

Dela existența „Transsylvaniei“ s'au plătit din partea ei:

Capitale asigurate pe viață	Cor.	5,755,58-27
Pagube de foc	„	5,635,328-12
Sumele asigurate pe viață erau cu finea anului 1913	„	12,067,702-
Asigurări de foc	„	144,436,366-
Capital de fondare și rezerve	„	2,696,458-

Informații și prospecte se dau gratuit prin direcțiune în Sibiu prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, și Cluj cum și prin toți agenții din comune.
 Agentura principală pentru Brașov se află la d-l
H. Herman Strada Porții Nr. 51.

Persoane versate în achiziții cu cereri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

Aviz.

Ciapă egipteană:

1 Klg. costă numai K.	—50 fil.
100 Klg.	45-
1 Klg. Cartofii nouă „	—36 „
Brânză de munte 1 Klg. „	1:80 „
„ „ II-a 1 „ „	110 „
Cașcavalu I. calitate 1 „ „	2:20 „

Fasole verde, mazere, gulii, și altele s'au găsit proaspete la prăvălia
I. G. Eremi. Brașov Strada Hirscher Nr. 1 sub podul bătușilor. 1-10

ATENȚIUNE.

Am onoarea a aduce la cunoștința On. public ca vând mobile ce le-am transportat în Hala de mărfuri (Podu bătușilor) Strada Hirscher Nr. 1, cu prețuri scăzute.
 Oada de dormit modern mobilată cu prețul de 540 K.
 Mobile pentru bucătărie, și prânzătoriu cu prețuri foarte scăzute.
 — Garantiez pentru lucru bun și solid. — 18-50

JOSEF GRIM
 Mechanic, tâmplărie pentru zidiri, instalații interne,
BRAȘOV, Strada Lungă Nr. 115. — Telefon Nr. 16

COVOARE LINOLEUM PERDELE

Pânzături, albituri de pat, se pot cumpăra cu prețul cel mai convenabil, în alegere mare, prețurile cele mai ieftine la

TELLMANN SPEIL

Târgul Grăului nr. 8.

Îngrijim și așezarea de **Linoleum** cu lucrători experți
 Lucrările de **Linoleum** în Hotel Coroana sunt executate de firma de sus.

„CĂMPIANA“
 Institut de credit și economii societate pe acții în Mocs

CONCURS

„Cămpiana“ inst. de credit și economii în Mocs (Mocs, Kolozs megye) caută un practicant absolut de școala comercială, cu salariu anual de Cor. 1000. Cei cu praxă vor fi preferați. Postul de ocupat îndată după alegere.

1-3 **Direcțiunea.**

Nr. 182/ 1914 a. f. c. sc. d.

Publicare de Concurs.

La administrația fondurilor central școlăr și de stipendii din districtul Năsăudului se umple prin alegere postul de secretar.

La acest post, care este împreună cu plata anuală de 1400 coroane, pot concura indivizi cu trecut nepătat, cari posed în vorbire și în scris limba românească și limba oficială a statului și cari au praxă în afaceri administrative și în contabilitate.

Concurenții cu o calificare iurică sunt preferați.

Concurenții au să și înainteze rugățile adăstare cu documente, eari să arate religia, etatea și o calificare lor la comisiunea administratoare a fondurilor central școlăr și de stipendii din districtul Năsăudului cel mult până în 30 Mai 1914, cu atât mai vârtoc că rugățile, care se vor înainta mai târziu nu se vor lua în considerare.

Din ședința comisiunei administratoare de fondurile central școlăresc și stipendii din districtul Năsăudului ținută în Naszód la 6 April 1914.

Dr. Vasile Pahone m. p. prezident
 Dr. Ștefan Jarda m. p. secretar.

Fabricate clasa prima

Pentru Sesonul de primăvară și vară
 recomandăm produsele noastre renumite ca cele mai bune și amare:

Stoffe de haine pentru domni
 Cheviot și Kamgarn

Stoffe de costume pentru dame
 unio or gdesen.

Stoffe Double pentru paltoane, Ulster și mantale de dame

Velours și Pimerstons pentru paltoane de eamă și piale

Cheviot și Kamgarn pentru costume salon, nase și smoking.

Stoffe Loden impenetrabile pentru sport și costume de vânătoare

Stoffe de uniforme pentru leoc și voluntari

Pleduri pentru voiaj, cergă pentru voiaj, trăsuri, cai, covoare etc. etc

Fabric de postav, mărfuri de modă și tricotaj.

WILHELM SCHERG & Cie.
 49-50 deposit de vânzare

Fabricate clasa prima!

Ionel Ciucășel
 croitor de haine bărbătești
Brașov,
 Târgul Florilor 18.
 6-50

Cețiți și răspândiți „Gazeta Transilvaniei.”